

İsmet Özel ile 'Kırk Hadis' üzerine

Biz, Kur'ân ve Sünnet dediğimiz zaman bir bütünden bahsederiz; bir bütünü işaret ederiz, ama bu bütünün nelerden müteşekkil olduğu hakkında da bir fikrimiz vardır.

Rıhle: İsmet Özel'e "sünnet" veya "hadis" denildiği zaman bu, İsmet Özel'de nasıl bir çağrışım yapıyor yahut Sünnet'in İsmet Özel için yeri ve önemi nedir?

İsmet Özel: Acaba böyle bir soru sorulabilir mi diye düşünüyorum ben? Şu manada; yani dünyada bir insan var mıdır ki "Kur'ân ve Sünnet" demeden Sünnet'ten bahsetsin. Dünyada bir insan Sünnet'ten bahsettiği zaman, mücerret olarak Sünnet, diye bir şeyden nasıl bahseder!

Biz, Kur'ân ve Sünnet dediğimiz zaman bir bütünden bahsederiz; bir bütünü işaret ederiz, ama bu bütünün nelerden müteşekkil olduğu hakkında da bir fikrimiz vardır. O bakımdan, biraz önce müracaat ettiğimiz benzetmenin bir yanını büyütelim isterseniz. Şöyle ki; İslam dediğimiz şey aslında sirke ile zeytinyağı arasındaki münasebete değil, bizzat sirkenin kendisine benzer. Yani su ve sirke birbirinden nasıl tefrik edilecek? Önümüzde bir sirke var. Teşbihte hata olmamak üzere, sanki İslam'a bir yakıştırma cüreti gösterip, bir yol açtığımızı düşünelim: Su ile sirke arasındaki münasebet, Kur'ân'la Sünnet arasındaki münasebete benzer. İslam bütünüyle bir sirkeyse eğer, bunun su olan kısmı Kur'ân'dır, sirke olan kısmı da Sünnet'tir. Eğer sirkeden suyu çıkarırsanız, sirke diye bir şeyden bahsedemezsiniz. Yani susuz bir sirke yoktur, ama sirke sudan ibaret de değildir. Dolayısıyla susuz nasıl sirke olmazsa, Kur'ân'sız da Sünnet olmaz. "Kardeşim, Sünnet'ten bahsediyorum ben!" denilemez, böyle bir şey yok, Kur'ân varsa Sünnet vardır.

İslam modernistleri bilhassa, Müslümanların kâfir köpeği olmalarını temin gayesiyle, Kur'ân ve Sünnet arasında bir "hat" icat ettiler. Böyle bir hat yok! Hz. Âişe validemiz ne dedi: "O'nun ahlakı Kur'ân idi" yani O yürüyen bir Kur'ân'dı. Ama yine gâvurlar bize, sanki Kur'ân'la İslam arasında bir hâkimiyet ilişkisi teşekkül edebilirmiş gibi (bir şey sunmaya çalıştılar.) Tarih içinde Mutezile de "Kur'ân mahlûktur" diye, bizi bir türlü içinden çıkamayacağımız bir yere sevk etmek istemişti.

Bizim, dünyada insanların sırat-ı müstakim üzere olmalarının başka bir ihtimali olmadığını

öğrendiğimiz kaynağın tahribi, bizi Sünnet'ten bağımsız bir şekilde konuşmaya mecbur ediyor. Bir kaynağı tahrib etmeye çalıştılar, edebildiler mi edemediler mi, bilemiyorum, ama bugün iç açıcı bir durumda değiliz.

İnsanlar, imanın neye taalluk ettiği konusunda ciddi zihnî karışıklığa sahipler. Yahudilerin ve Hristiyanların dinî telakkileri, sanki İslamınkine paralelmiş anlayışıyla hareket ediyor insanlar ve bu yüzden de imanın neye kuvvet temin ettiği konusunda aciz kalıyoruz. Yani biz, şu anda yaptığımız konuşmanın bize Allah'ın bir lütfu olduğunu düşünmeksizin hareket ediyoruz. Bize putların ya da Allah'tan başka ilahmış gibi varsayılan nesnelerin durumu hakkında Kur'ân'la haber verilen şey şudur: "Allah'tan başka yalvardıklarınız ise hiç bir şey yaratamazlar, hâlbuki kendileri yaratılıp durmaktadırlar." (Nahl, 20) Bizim aldığımız her nefesin, Yaradanın bize aldırıldığı nefes olduğunu paranteze alarak hiçbir şey yapamayız. "Onu biliyoruz zaten" deyip de bir şey yapamayız. Çünkü her yaptığımız şey anında değerlendiriliyor.

Şimdi Sünnet'i Kur'ân'dan ayırarak değerlendirdiğimiz zaman elimiz kolumuz tamamen bağlı kalır. Çünkü biz Sünnet vasıtasıyla, Müslüman olarak dünyadaki yerimiz konusunda şuur sahibi olabiliyoruz. Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'i biz bu günlere gelmeyelim diye indirdi. Yani Kur'ân'ın nazil olduğu zaman ve şartlar ve de coğrafya öyle tesadüfen oluşmuş bir şey değil. Şimdi, bizim bugüne geleceğimizi Allah bilmiyor muydu? Tabi ki biliyordu. Ama O'nun rahmeti gazabını aştığı için bize rahmet etti, Kur'ân nazil oldu. Yani biz Kur'ân'a sadık kalmayı başarabilseydik, günlere gelmeyecektik. Ama şöyle oldu, böyle oldu, her neyse. Allah bunu biliyordu ve Resûl'ü'ne de bildirmişti. Çünkü O: "Ben ikinci vakti geldim", "Ben ahlakı tamamlamak üzere gönderildim" diyor, değil mi? Biz Sünnet'te "mükemmel" bir ahlak görüyoruz, yani tamamlanmış, tekâmül etmiş bir ahlak. Ama biz Kur'ân'a ittiba ettiğimiz ölçüde o ahlakın mükemmelliğinden haberdar olabiliriz. Yani, o orda, bu burda, zeytinyağı yukarıda sirke aşağıda olduğu zaman bu anlaşılmaz.

Madem mü'minin bir feraseti vardır, bizim ilk işimiz böyle bir ayrımın olmadığını anlamak olmalıdır. Bizim ilk işimiz kâfirlerin bize yutturduğunun, yuttuğumuz bir şey olduğunu bilmek, ikinci işimiz de bunu kusmaktır. Çünkü kusmadığın zaman sindirirsin ve artık iş işten geçmiş olur.

HADİSLER BİZE NİÇİN ULAŞTI?

Rihle: Modern zamanlarda hadis sahasında, daha doğrusu genel olarak "dinî ilimler" alanında sarf-ı mesai edenlerin kahir ekseriyeti, mevcudu yanlışlama, yıpratma ya da en azından "ayıklama" güdüsüyle hareket etti. Çok az bir kısmı da mevcudun modern değerlerle çatışmadığını ispatlamak için çaba sarf etti. İsmet Özel'in "Kırk Hadis"te yaptığı ise, bütün bu çalışmalar karşısında "yapısal" bir farklılık gösteriyor. Bu farklılığın, alanın temelini, yapısını anlamaya ve izaha dönük, "tahkim edici" duruştan kaynaklandığını söyleyebiliriz. Üstelik siz bunu, temele inerek, zihniyet seviyesinde yapıyorsunuz. Çalışmaları bu alanlar dışında temerküz etmiş birisinin, bu performansı nasıl izah edilebilir?

İsmet Özel: Hadis sözkonusu olduğunda iki şeyi birlikte görmek zarureti vardır. Bir; bu hadisler bize nasıl ulaştı? İki; bu hadisler bize niçin ulaştı? Hadislerin bizzat varlığını, nasıllığını

bulmamız lazım. Yani insanlar, bir şeyin kaybolmasına mani olmak üzere bize bunları ulaştırdılar. Kaybolması istenmeyen bir şey vardı, bir kere bu önemli. Bu aynı zamanda hadislerin tertibi, tasnifi konusunda da Müslüman aklın, Müslüman zihnî çabanın neye taalluk ettiğine de işaret ediyor. İnsanlar bunları, tertip ettiler, tasnif ettiler, tahlil ettiler. Burada öncelikle “Müslüman neyle meşgul olur?” sorusunun cevabı var. İşte sahih hadis, zayıf hadis... Dünya kadar derecelendirme var. Her birinin de özel bir izahı var. Şimdi bu bir! Demek ki bizim, hadislerle ilgilendiğimiz zaman, öğrenmek zorunda olduğumuz bir zihnî saha var. Benim öyle üzerinde durduğum, kendim mesafe katettiğim bir şey değil bu. Ama bu olmadan, olmadığını biliyoruz.

İkincisi de niçin bu hadislerin bize ulaştığı meselesidir. Bu da bizim helal-haram konusundaki hassasiyetimizin derecesini belirler. Mesela insanlar, hoşlarına gitmediği zaman “senedini söyle” falan filan diyorlar. Bu aslında, onun senedinin sağlam olup olmamasından çok, bizim helal-haram karşısındaki hassasiyetimizle alakalı bir şey. Çünkü -biliyorsunuz- bazı mutasavvıflar eğer bir konuda tereddüt varsa, tereddüde yol açan hususları bertaraf ederler. Yani öyle de yapmazlar, böyle de yapmazlar.

Burada işte bizim, küfürle el sıkışmaya hevesli olup olmadığımız hadislerle çok alakalı. Hadisler konusundaki “niçin” kısmı, bizim şahsen, insan olarak, Müslüman olarak kendimizi ne kadar iman bölgesinde güvende hissettiğimiz; ne kadar, küfürle selamlaşmaktan zevk aldığımız meselesini açığa çıkarır.

Çoğu zaman insanlar şu cümleyi sarf ederler: “O devirler geçti.” Hangi devirler geçmiş! Yani çocuklara “ne zamandan beri Müslümansın?” sorusunun cevabı olarak “kâlû belâdan beri” demiyorlar mı? Yani ne kadar zaman geçmiş olabilir, hangi devirden bahsediyoruz, kâlû belâ ne kadar eski?

“RESÛL-İ EKREM, NEDEN MEMNUN OLMAZDI?”

“İsmet Özel için Sünnet’in manası nedir?”

Şimdi, Allah bana ihtida nasip ettiği günden bugüne kadar, hatta o hadisten haberdar olmaksızın, nedir o hadis: “Gelecekteki kardeşlerimi özlüyorum.” Daha bu hadisten haberdar olmadan önce ben, bir karabetin tesis edilmediği yerde İslamî bir tavrın gösterilemeyeceği görüşüyle yaşadım. Yani, Allah Resûlü’nün memnun olacağı şeyleri yakalamam zor olabilir, ama memnun olmayacağı şeyleri fark etmek o kadar zor değil. Benim Sünnet’le alakam bu. “Resûl-i Ekrem, ne-ler-den memnun olurdu?” Onu ben çok kolay yakalayamayabilirim. Ama neden memnun olmazdı, onu yakalamam o kadar zor değil. Anlatabiliyor muyum? İşte, Sünnet’e yan çizenler, yani Resûlullah’ın memnun olmayacağı şeyleri görmezlikten gelip bunları kendilerine yakıştıran insanlar Sünnet’le kötü ilişki kuruyorlar.

HAŞYET BİR İLİMDİR

Rihle: Bugünlerde Sünnet’e karşı olan tavrın altında yatan sebep, kitabınızda ifade ettiğiniz “yaşanılan hayat ile nakledilen hadis” arasındaki sıkıntı mıdır? Yani, meselâ bir kısım insanlar “Sünnet’in sübûtu”, bize nasıl geldiği hakkında tereddütler izhar ediyorlar. Bir kısmı “Kur’ân

varken Sünnet'e ne gerek var, Sünnet'e neden ihtiyaç duyalım ki..." diyorlar. Bir kısmı ise Kur'ân ve Sünnet naslarını anlama noktasında şimdiye kadar Müslümanların benimsediği yolun, usulün sağlıklı olmadığını söyleyip yeni bir usul teklif ediyorlar. Ama burada, söylenen şeyler ne kadar farklı olursa olsun, ortak olarak söylenen veya ortaya konulan tavır Sünnet karşıtlığı... Bu tepkinin altında yatan sizce nedir?

İsmet Özel: Şimdi kardeşim, benden iyi bileniniz vardır, Resûl-i Ekrem'in Ebû Zer'e: "Bu şehirde evler iki katlı olduğu zaman sen burada yaşama" dediği rivayet edilir, değil mi? Şimdi adam kule ihalesine girmiş, bu adamın Sünnet'le falan... olacak şey değil, anlatabiliyor muyum? Yani hiç yakınına gelmemesi lazım, bu adam bunun için her türlü taklayı atar.

Ama bize Müslüman görünüp kazık atan insanların en büyük kazığı şudur. Örneğin diyorlar ki "İnsan Kur'ân için inmedi, Kur'ân insan için indi." Tüylerim diken diken oldu bunu duyduğum zaman. Bundan daha büyük inhiraf olmaz. Pekâla bunun aksini iddia etmek mümkündür. Hayır, Kur'ân insanlar için inmedi, insan Kur'ân için indi, denilebilir.

Şimdi biz Resûlullah'tan bahsederken "âlemlere rahmet" diyoruz, değil mi? Yani bu, bütün insanlık için cennete girme ihtimalinin son fırsatı... Eğer Kur'ân inmeseydi, biz de Allah'ın gazabına ve sapıklığa uğramış olanlar seviyesinde olacaktık. Bunun öyle eğilip bükülür bir tarafı yok. Şimdi biz, niye Kur'ân nazil olmadan önceki zamana "devr-i cahiliye" diyoruz? Yani bunun anlaşılır bir tarafı yok mu? Biz, neden İslam'ın ortaya koyduğu tarifleri hiç vuku bulmamış gibi hareket ediyoruz? Ben bu kitabın son sözünde dedim, kaynağını ve metnini bulamadığım için yer veremediğim ama yer vermeyi çok istediğim bir rivayet vardı: "İnsanların kaybedecekleri ilk ilim haşyettir." Allah korkusunun ilim olduğunu bilmeyen insanların Müslüman olmaları mümkündür, ama Mümin olmaları mümkün değildir. Biz Ehl-i Kibleyi tekfir etmediğimiz için onlara Müslüman deriz. Ama Allah korkusundan habersiz bir insanın iman etmiş olmasına, ilim sahibi olmasına imkân yoktur. "Kardeşim, ooo neler biliyor!" Neler bilirse bilsin! Biz ne diyoruz? Cahiliye devri... Onlar angutlar mıydı? Değillerdi, neler biliyorlardı neler! Ama biz cahiliye diyoruz. Bu anlamda ilimden nasipleri yoktu.

BİLGİ DOĞRUDAN DOĞRUYA ALLAH'IN VERDİĞİDİR

Rıhle: Bu manada, ilimle ilgili olarak kaynaklarımızda çok şey var. Örneğin İmam Malik, ilmin, Allah'ın insanların gönüllerine ilkâ ettiği bir nur olduğunu söyler.

İsmet Özel: Bunu Kur'ân-ı Kerim'den de öğrenmemiz çok kolay. Hilkat süreci içinde diyelim, İblis diyor ki: "Ben senin salih kullarının önüne çıkacağım." Allah da ona diyor ki: "Sen kıyamete kadar mühlet verilmişlersin." Demek ki bizim bilgi konusunda yapacağımız tefrik, onun Allah'tan gelip gelmediğini anlamakla mümkün olacak. Eğer Allah'tan gelmiyorsa, önümüze çıkan şeytandır. Yani bildiklerimizin kaynağı Allah değilse, kıyamete kadar mühlet verilmiş olan şeytanın müdahalesinden müteessir oluyoruz demektir. Ona bilgi bile demiyorum ben, ama insanlar onu bilgi sanıyorlar. Bilgi doğrudan doğruya Allah'ın verdiğidir. Allah Teâlâ eğer: "Biz arıya vahyettik" diyorsa, insanların, eşref-i mahlûkat olan kişilerin hakikati tefrik etme konusundaki dualarına bigâne mi kalacak? Mümkün değil! Ama "ben bunu anladım abi, meseleyi çözdüm" diyen adam, aslında karşısına şeytanın çıktığını fark etmeyen zavallı birisidir. Ben meseleyi çözdüm, diyor. Ya nerden çözüyorsun sen!

Onun için Sünnet bu işe yarar.

“GÂVURUN AKLI OLSA MÜSLÜMAN OLURDU”

Rihle: Kitabınızda özellikle de kelime-i şahadetle ilgili açıklamalarda. Sizi dehşete düşürdüğünü söylediğiniz o sözün sahipleri ve benzerlerinin temel açmazı bence, sizin de atıfta bulunduğunuz “haşyeti” yitirmiş olmak. Metot olarak kimi takip ettikleri ise belli... Gâvur olanların ne yapmaya çalıştığı da malum. Yitirilen bu vasıfla ilgili bir şeyler söyleyecek olursanız, neler söyleyebilirsiniz?

İsmet Özel: Biz Müslümanız elhamdulillah ve İhlas sûresi bizim için çok mühim, değil mi? Kısa bir sûredir, ama çok önemlidir. Halk arasında da “üç kulhuvellah bir elham” derler. İhlas... yani insanlar Müslüman olmaları sebebiyle bir ferahlık, bir yükseliş yaşıyorlar mı yaşamıyorlar mı? Yoksa nerdeyse masanın altına girecek gibi mi hissediyorlar kendilerini? Sünnet'e bakış bununla alakalı bir şey. Adam “kim oluyor, gâvur bu bir kere!” demedikten sonra ben onun Müslümanlığını nasıl ciddiye alırım? Anlatabiliyor muyum? Türk halkı ne diyor: “Gâvurun akli olsa Müslüman olurdu” demiyor mu?!

“SÎNE-İ MİLLETE DÖNERİZ” NE DEMEK?

Rihle: Peki bu, dinin dönüşümü yahut dinde reform çağrılarının özellikle akademik bir zümre; ayrıca, din işlerinde yetkili kılınmış bir kesim tarafından geliyor olmasını manidar mı kabul etmek lazım?

İsmet Özel: Manidar değil, belalı kabul etmek lazım. Bu çok ciddi bir şey, bu bir kusur falan değil, bunun çok üstünde bir şey. Örneğin senelerden beri, belki yirmi seneyi aşan bir zamandan bu yana Kutlu Doğum Haftası gibi kendisine sıfat bulamayacağım bir şey yapıyor. Bunun savunulur hiçbir tarafı yok! Onun için bunların hem ciddiye alınması mümkün değil, hem de tekin kabul edilmesi mümkün değil. O yüzden, birilerinin işine geldiği için yürüyor bir şeyler. Onlar kendi aralarında halletsinler.

Benim yandığım husus birilerinin yetki ve imtiyazları değil, benim yandığım husus Türkiye’de Müslümanlığını bir kazanç bilen insanların bigâneliği ve dangalaklığıdır. Beni rahatsız eden budur. Adnan Menderes’in bir sözü, siyaset alanında yanlış yorumlanır, herhalde 46-50 arasında bir dönemde söylenmiş olsa gerek ve hepinizin bildiği bir söz: “O zaman biz de sîne-i millete döneriz.” Şimdi insanlar bunu, seçim olur, biz de milletle beraber hareket ederiz, şeklinde yorumluyorlar. Hayır! O sözün anlamı şu: O zaman biz aradan çekiliriz, yani biz kendimizi milletin sinesinde sayar, sizi milletle baş başa bırakırız; o zaman siz hesabınızı millete vereceksiniz, demek. Yani bu, milletin hesap soracak pozisyonda olduğunun kabulüyle alakalı bir şeydir. Bunu bu lafa muhatap olanlar da rahatsız edici buldular. O zaman “biz sîne-i millete döneriz” demek, “siz millete hesap vermek zorunda kalırsınız” demektir. Şimdi böyle bir milletin var olup olmadığı bir mesele.

Osmanlı idaresi, Tanzimat’tan sonra bile din ile muaheze edilebilen bir idareydi. Yani Osmanlı idaresi Tanzimat sonrasında bile hareketlerinin dinle uyuşmadığı yerde kendini savunamayan

bir durumdaydı. Cumhuriyet idaresi bu zarureti, bu mecburiyeti, bu kısıtlılığı kaldırdı. Ama gene de bu bir manevrayla elde edilmiş bir şeydir. Sarahaten ve bile bile ya da göstere göstere yapılmış bir şey değildir. Yani biz, cumhuriyetin ilanıyla beraber saltanatın ve hilafetin etkisinin yok edildiğini biliyoruz, fakat kullanılan ifade yanıltıcıdır. Türkiye’de ne saltanat kaldırılmıştır, ne hilafet kaldırılmıştır. Her ikisinin de yetkileri Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne devredilmiştir. Yani hiçbir zaman Türkiye’de işler, İslam muhalefetine kelimelere döküldüğü şekilde cereyan etmemiştir. İslam muhalefetine kelimelere dökememişlerdir.

O yüzden bizim, elimizdeki en büyük kozu, sanki koz değilmiş gibi algılamamız kadar gaflete denk düşen bir şey yoktur. Yani bizim gafilliğimiz elimizdeki kozdan habersiz oluşumuz. Türkiye’de İslam’a olan muhalefet kelimelere dökülememiştir. Hiç kimsenin gücü buna yetmemiştir. Ancak kaydırmışlar, eğmişler, bükmüşler falan filan. O yüzden bizim Müslüman olmaktan bir gocunmamız olmamalı. “Sen Şeriat Devleti mi istiyorsun” diye sordukları zaman bana, benim “sen ne istiyorsun” diye sorabilmem lazım. Ben cevabımı veririm, önce sen ne istediğini söyle. Sen bana “Şeriat Devleti istiyor musun” diye soracak çapta mısın? Sen kimsin, sen ne istiyorsun? Yani dediğim gibi, Türkiye’de birtakım işleri karıştıran insanlar karşısında “ya neden bunlar bunu yapıyor...” demek yerine eğer millet, kendi haysiyetini çiğnetmemek gibi bir tavrı benimsese korkacak hiçbir şey yok. Ama bunu bir de “bak bu herifler ne herzeler yiyorlar” şekline dönüştürürsek, o zaman onlar kazanır.